

Kimutatása a csász. kir. szabadalmazott tiszavidéki vasút üzlet-bevételeinek.

Utazók száma	Utí-podgyász, gyors- és teheráru		Személyszállításért				Árukért		Összesen	
	mázsa	font	ft.		kr.		ft.		kr.	
			ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.		
1863. az üzletben levő vonalak hossza 7 1/2 mérföld										
December havában	27489	395135	77	60107	13	4149	91	129736	41	193993
Január 1-től november végeig	871735	4860000	55	884611	90	43370	66	1460137	66	2388120
Összesen	899224	5255136	32	944719	03	47520	57	1589874	07	2582113
1862. az üzleti vonalak hossza 7 1/2 mérföld										
December havában	22924	397926	57	52049	15	4415	95	117323	94	173789
Január 1-től november végeig	420434	5333282	09	1048898	57	60072	31	1562632	19	2671603
Összesen	443358	5731208	66	1100947	72	64488	26	1679956	13	2845392

A cs. kir. szab. tiszavidéki vasút igazgatósága.

Legnagyobb naptár 1864-ik évre.

Megjelent Eggenberger Ferdinánd akadémiai könyvkereskedésében Pesten, és kapható minden hazai könyvárusnál:

REMÉNY.

Honunk évkönyve. Naptár 1864-dik évre. Szerkeszti GÍRÓKUTI P. FERENCZ.

Tartalma.

Caillagászati naptár. — Irodalom, művészet, társasélet, adomák. — Hasznos tudnivalók: állatorvoslás, gyümölcsészet, selymészet, méhészet, földhitelezéstről minden tudnivalók. Növényjegyzék. Czimtár. — Vásárok. — Hirdetések. — 30 iv nagy 4-rét. 8 nagyobb és 70 kisebb fametszettel.

Csinos borítékba fűzve ára 1ft. 20kr. Egy nagy jutalom-diszkeppel (az alev csoport) 1 ft. 60 kr. 465 (2-3)

Pest, januárius 17-én 1864.

Előfizetési föltételek 1864-dik évre:
 a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. Fél évre 5 ft.
 Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokot illetőleg, 1863. szeptember 1-től kezdve: Egy, négyszer használti petit sor ára, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krba; háromszor- vagy többszöri ígatásnál csak 7 krba számítatik. — Külföldre nézve kiadó-hivatalunk ezáltal mára hirdetőreket eljogad. Hamburg és Altonában: Haasenstejn és Vogler. — M. Frankfurtban: Otto Mollien és Jaeger könyvkereskedése; Breschen: Oppelk Alajos. — és Pesten: a kerész-gazdasági ügynek és, József utca, 14. sz. a. Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 ujkr.

Mindennemű köszvény-, ideg- és csúzbajok,

lelesül: arcz-, torok- és fogfájás, fő-, kéz- és lábköszvény, könyezés, fülzaggatás, nehézhallás, fülzugas és csengés, mellhátgerincz- és vékonyfájás, tagszagatás, bénulások, szivdobogás és álmatlanság stb. ellen; — Európa összes országaiban jeggyorsabb és legbiztosabb gyógyszerül bizonyult és tapasztalt, s több egészségügyi hatóságok, hirneves orvosok és vegyészek által megvizsgált, s ilyenmü bántalmak ellen biztosan ajánlott

GOLDBERGER-féle kizár. szabadalmazott

VILLANY-DELEJES LÁNCZOK,

használati utasítással együtt darabja 3 ft. 15 kr., erősebb hatásuak 5 ft. 25 kr.,

lelkiismeretesen ajánlhatók, s melyek valódi minőségben s gyári áron PESTEN egyedül és kizárólag csak alulírtnál kaphatók. Ugyanott nyomtatott könyvecske is szolgáltat ki ingyen, mely e lánczok gyogyereje, hatása és alkalmazása iránt kellő s ohajtott felvilágosítást nyújt, valamint a „Goldberger-féle lánczok” kitünőségéről tanuskodó több száz bizonyult tapasztalatot és hirneves orvosok és hitelt érdemlő magánzemélyek rendkívül kedvező bizonyítékait tartalmazza.

PESTEN: TÖRÖK JÓZSEF, gyógyszerész a „szent lélek”-hez, király-utca 7-ik szám alatt.

Továbbá Aradon: Tessedhi és Zukovits, — Brassóban: Stenner Frigyes, — Debreczenben: Csanak J., — Kolozsvárt: Wolf J. gyogyész., — Kassan: Eschwig Ede, — Miskolczon: Bösörényi J. gysz., — Nagy-Szebenben: Zohrer J. F., — Segesvárt: Misselbacher J. B. fia és Teutsch, — Szegeden: Kovács M. gyogyész., — Temesvárt: Roth L. gyogyészernél. 389 (4-11)

Előfizetési fölhívás

Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok

1864-ik évi folyamára.

Előfizetési föltételek 1864-ik évre:

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt postán küldve, vagy Buda-Pesten házhoz hordva

Egész évre (Január—december)	10 ft.	Fél évre (Január—Junius)	5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság:		Csupán Politikai Ujdonságok:	
Egész évre (Január—december)	6 ft.	Egész évre (Január—december)	6 ft.
Fél évre (Január—Junius)	3 ft.	Fél évre (Január—Junius)	3 ft.

Tíz előfizetett példányra gyűjtőinknek egy tisztelet-példánnyal szolgálunk.

A pénzes levelek bérmentes küldése kériük.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala.

(Pesten, egyetem-utca 4-ik szám.)

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomtatta Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4. szám alatt Pesten, 1864.

Gróf Nádasdy Lipótné, szül. Forray Julia grófnő.

A kegyelet, mely az emberek kebelébe a szív érzéseivel együtt oltatott be, a megemlékezésben nyilvánul legjobban. A kunyhók nádfedele alatt dobogó szívnek ép oly ösztönserü sajátja az, mint a paloták lakóinak, s oly jótékony ajándoka a természetnek, mely ha keserü s égető is a veszeség fájdalmának első rohamaiban, de az idő távolodása szerint mindinkább enyhít, míg végre a tiszteletnek szóval, de örökös érzésévé válik.

A tisztelet ez érzésével állunk meg a mult év második felében elhunyt gróf Nádasdy Lipótné emléke előtt, ki mindazon erényeket, melyek az emberiség, hon és család boldogítására szolgálnak, nemcsak a természettől örökölte, hanem azokat társadalmi állása előnyeire képest megvalmíni s közhasznuakká is tenni igyekezett.

Nádasdy-Forray Julia grófnő született 1811-dik évi november 4-dikén báró Forray András és Brunswik Julia grófnőtől. Néhai atyja köztiszteletben állott hazafi volt, a még ma is életben levő édes anyja pedig egyike hazánk azon hölgyeinek, kik honleányi nemes buzgóságukért átalánosan tiszteltetnek. A ritka szépségü s lelki műveltségben gazdag hölgy 1835-dik évi máj. 16-ikán ment férjhez gróf Nádasdy Lipóthoz, kinek nemes érzületében még nagyobb tápot talált azon érzelmek kifejlesztésében, melyek emlékét hervadtlan koszoru leveleivel köritik.

Az alkalom, mely szive jótékonyágának tágasabb tért nyitott, 1837-dik évi szeptember 28-dikán nyílt meg, midőn férje, mint Komárommegye örökös főispánja, ezen alkotmányos diszú méltóságába, gróf Nádasdy Ferencz akkori váci püspök, mint kir. biztos által nagy ünnepélyességgel beiktattatott. Az alkotmányos ünnepen a megye ezrei hazafias bizalommal s ragaszkodásuk nyílt szeretetével jelentek meg. S midőn az ifju grófnő a megye karait és rendeit az alkotmányos ünnepen összegyűlti látta, egy boldogító érzés lobbant fel szivében, oly eseménynel kötni össze az ünnepély emlékét, mely az emberiség oltárára letett áldozatról

legyen nevezetes. És mi lehetett volna azon ünnepélyhez méltóbb, mint oda hatni, hogy azon szerencsétlen embertársainkban, kiket a társadalom büntető hatalma szabadságuktól fosztott meg, az emberi méltóság érzete megmentessék, a gonoszág elvetemültségge ne fadjuljon, s a jobb érzésnek még egészen le nem rombolt csirája lelki javulással fejlődjék?

Igy született a nemes lelkü honleány szivében a javító dologház eszméje, melynek életbeléptetésére saját tetemes áldozatán kívül azonnal aláírási íveket bocsátott ki és nagyszerü sorsjátékkal összekötött vigalmat

sadalom szerencsétleneinek javításával maig is legszebb eredményekben hirdeti az első alapítók jótékony szellemének szép emlékezetét.

De a grófnő nevének ünnepeleste nemcsak a közéletben terjedt el mindig megújuló nemes tetteinek szárnynai, hanem házi körében is hévvel buzgólkodott minden szépnek és jónak terjesztésén.

Egyike volt ő az első s legbuzgóbb felsőbb rangú hölgyeknek, kik a szellemi ébredés ama szép és erőteljes korszakában hévvel karolták fel a nemzetiség, iradalom és művészet tárgyait. Az 1840-dik évben megpezdült irodalom, melynek akkor még fiatal bajnokai ma már a nemzet elismerését s tiszteletét birják, lelkesítő s gyakran áldozatokkal is buzdító nemtőt talált ő benne; s azon teremek, melyekben a társadalom élőkeli s a politikai élet nevezetességei gyűltek egybe, ép oly barátsággal nyíltak meg azok előtt is, kik a nemzet szellemi életének gyakran önfeláldozással dolgozó munkásai.

Otthonosak voltak termeiben a művészek is, kik által, buzdítást s áldozatot nem kímélve, a magyar történelem legszebb mozzanatait örökíttette meg képtárában, csak-hogy nemzetünk multjának szépségét ez uton is emlékeztette hozzá. Ő honosította meg saját palotájában a hazai szobrászat legjobb példányait, s számtalan jeles iparművet, melyeket hazai kezek gyártottak. Az ő kezei rendezték palotája történelmileg nevezetes könyvtárát is gyöngéd figyelemmel s kiváló előszeretettel.

Anna, Tamás, Géza, Ferencz és Julia gyermekei közül csak Ferencz maradt meg életben. Tamás fiát 20 éves korában veszté el, épen akkor, midőn legszebb reményeit a haza várakozása tette büszkékké és kedvesekké. A nagyreményü ifju életlen halála rendkívüli bánattal tölté el a szülők szivét.

A mily örömmel s boldogító reménnyel csüggött egyetlen fián az édes anyja, ép oly reszkető félelemmel s válságos fájdalommal bucsúzott el tőle, midőn ez a mult

GRÓF NÁDASDY LIPÓTNÉ.

évi január hónapban, tudományos ismeretek gyűjtése végett Párisba utazott.

A kínos előérzet nem volt alaptalan. Az édes anya betegségének fájdalmai csakugyan súlyosan nevedtek, úgy hogy a szerető férj s aggódó atya hívására megkelle jönni a fiúnak, hogy a szenvedő anya fájdalmait jelenlétével enyhítse.

A viszonzás öröme az ifjú gróf megérkezésekor kibeszélhetlen volt; de leírhatlan egyszermind azon gyöngédség s figyelem, melylyel a szerető fiu az erejében mindinkább hanyatló édes anyát fíradhatlanul ápolta.

Vége 1863. évi augusztus 28-án Pesten jobblétre szenderült a gyöngéden szerető nő, a jóság- és bölcseséggel teljes édes anya, kora halálával megdöbbentő fájdalmat okozván mindazoknak, kik nemes lelkét s jóságos szívét ismerék.

A család tagjai mind a vasmegyei lékai nemzetségi sirboltba temették; de mivel e sirbolt jelenleg idegen birtok területén fekszik, a Komárom megye összes birtokei által Komárom városában önként rendezett gyász-istenisztelet alkalmával nyilvánult, melyben a megye meghívása folytán a mélyen megszorodott főispán ur is résztvett egyetlen kedves fiával, ifjabb gróf Nádasdy Ferenczcel együtt.

Mindnyájunk áldása száll emlékezetére a nőnek, ki a hajdankori, őstiszta erkölcs példányképe s a haza szerető leánya volt!

Népdalok.

I.

Egy fehér galambbal
Álmodtam az éjjel:
Édes kis galambom
Hogy ne jöhetsél el.

Szegény vagyok, — semmim
A kerek ég alatt —
Kerek alju subám
De mindig megmarad.

Ne félj — a jó Isten
Akárhova tenne:
Tudom azt az egyet
Mindig velünk lenne.

Aztán akármilyen
Szegénységre jutnánk —
Ölelni, csókolni
Azért mindig tudnánk.

II.

Vad gerlicze turbékol a zöld ágon —
Boldogtalan vagyok én e világban;
Üldöz engem a bokr is, az ág is,
Én felém száll a lefutó villám is.

Zúg a szellő, keresztül sir a fák —
Az erdőben vagon az én lakásom;
Fél a bokor, remeg tőlem a haraszt:
Szegény legény az én nevem — tudom azt.

Viszapattant a bokornak hajlása,
Elhangzott a vad gerlicze bugása —
Szegény párt lelőttek a zöld ágról:
A nagy világ én rólam se soká szól.

III.

Lekísértem rózsám egész a Dunáig,
Ottan megcsókoltam könyes szép arczaít —
Azután megölelt, — azután ott hagyott:
Azon vettem észre, hogy csak magam vagyok.

Alulról fútt a szél, sebes eső támadt —
Megered a könyem galambom utánad.
Rég elállt az eső, a szél rég megfordult,
Hanem az én sorsom jobbra még sem fordult.

Biztam a tavaszban, meg az őszben hittem,
Majd csak meghoz egyszer a jóságos isten;
Itthon is vagy régen, — megjöttél angyalom —
De elfeledted, hogy az alvégen lakom.

Felvégi leányok, arra jár felétek!
Hogy egyszer enyém volt, — ne irigyeljétek.
Ha szabad a madár: merre tetszik szállhat —
— Beteszem-e én még kapukat utánad!

Tolnai Lajos.

A hit-tagadó.

Történeti elbeszélés, írta JÓKAI MÓR.

(Folytatás.)

Kaled folytatá az elbeszélést, melynek csak kezdő fonala volt kezében, s melyet mégis oly híven tudott előadni.

— Ti ketten aztán, kik egymást szerettétek, összebeszéltétek, hogy alattomban el fogjátok hagyni a várost. Mennyire kellett értenetek egymást, mennyire kellett tanulva lenni titkos egyezményeteknek, bizonyítja az, hogy még paripátok is össze voltak tanítva, miket előre kibocsátottatok a szánok előtti térre. A szerenese nem kedvezett. Te foglyul estél, s kedvesed kénytelen volt futásban keresni menedéket. Ot a várkapun bebocsáták. Ott bizonyosan ráismertek hogy nő, megtudták, hogy a fővezér unokahuga, ki el akart szökni egy lovaggal, éjnek idején, ostromlott városból. Mi fog történni akkor kedveseddel?

Jónás lovag lecsüggeszté fejét és nem találhatta azt.

— Ha te nem mondd meg, majd én azt is eltalálom. Ha arab vezér leánya volna a székevény hajadon, atyja rögtön megölné, s egy létört virággal volna kevesebb: egyéb semmi. Te kereshetnél magadnak más virágszállt. De a ti törvényetek szerint a nők is lélek számba mennek. Kedvesed meg nem ölik, hanem bezárják rideg négy fal közé, a hol örülni nem szabad többé, és a honnan kiszabadulni nem lehet. — És te nem fogsz abban megnyugodhatni, hogy ő el van temetve, mert tudni fogod jól, hogy halottad a sirboltban is él, szenved, sóhajt és várja a szabadulást, s akárhol jársz, alszol, vagy vigadsz, rólad gondolkozik, utánad eped, s miattad kesereg. Hiszed, hogy ez jól van így!

— Nem; — felelt Jónás lovag.
Az arab vezér felugrott tevéből szőnye géről, s nehéz kezével megmarkolá a lovag vállát, mintha már az övé volna.
Akkor megtagadtad hitedet, és le vagy győzve!
— Még nem.
— Tökéletesen le vagy győzve! Te magad tárt kebelled futottál bele kardomba; s az markolatig van ütve szivedbe. — Elfelejtéd pánczéledat felöltöni, lovag! Midőn kedvesedet elriasztád mellőled; akkor kétszeresen letélt fogoly. Ha mindketten fogva állnátok előttem, ketten együtt dacolhatnátok velem; mondhatnád te is, ő is szemembe, dacozomra: „nem félnék, ölless meg, kinoztass; vértanukká leszünk, gyönyör lesz egymás halálát osztanunk, s nekem nem maradna más választásom, mint véretekkel rózsaszínűre festeni a folyót, vagy két paripát adni alátok s azt mondani: fussatok, szeressétek egymást! De most egyedül vagy előttem, ellenséged előtt, ki tőled csak megszabdalt vitézeinek sebeit kapta eddig, s ki azért, mert a vitéz ellenséget becsülni, baráti kezét nyújt eléd. És barátaid, hitsorsosid, kikért véreket ontád, jutalmul, a hány kéz, annyival taszítanak el, a hány kéz, annyival szór-

tak rád átkot, s a hány kéz, annyival ostromozták szenedő szerelmedet. Ha csókoltad valaha fehér vállait, rettegve kell gondolnod a szeges korbács nyomaira, mik e habermeten meg fognak látszani; ha örültél valaha édes mosolyának, úgy gyűlölnöd kell a hideg falat, mely azt elzárja előled. Ha szeretted és szerestsz még, úgy Kaled kezét meg kell szoritanod.

Jónás lovag előtt lángszinben kezdte uszni a világ; minden tárgy véres homályba kezdte burkolózni, a keserű gyűlölet, a kínos szerelem mámore megszálta lassankint szívet. Egyszer-egyszer valami hideg emlék borzongott végig forró idegén; mintha rég látott szentek, mátyrok arczailebbennének végig lelke előtt, hoasz, véghetetlen sorban; melynek egyik vége a sirból kel föl, másik vége már a csillagok közt tűn el. Mintha távoli ének, magasból jövő szlozomák hangját hallaná, mintha egy mondhatlan fényű arc, ki tövis koszorut visel, intene le rá, embertől fel nem fogható magasból, mintha egy futó pillanat azt sugallná neki: az egész élet minden örömevel egy perc az örökkévalóságban.

Ingadozni látszott.
E perczben egy hang ütötte meg füleit. Hang, mely Ázsia síkjain alig ötven év óta volt ismerős, s Damascus romlása után végkép elhallgatott: egy harang hangja.

A legelső harangszót Damascus szent-Borbála zárdaja ismeretét meg a keleti meszeszeterhes légkörrel; tisztára derítve ringó hangjaival a hevült arczu szemekkel népes ködeit a keleti hitregevilágnak.

Jónás lovag megdöbbenve hallgatá a harangszót és arca elszápadt bele.

Kaled leránczolt szemöldökkel nézett a tétovázó arczára, jobbát még mindig eléje nyujtva; de balkezét handzsárja markolatára téve.

A harangszó második versben is újra kezdődött.

Jónás lovag még feszültebben figyelt. Egész lelke e harangszóval látszott beszélni, mint valami hírnökkel, a ki eszathatlanul igazat beszélt.

A harangszó harmadik verset is kezdett. És akkor Jónás lovag sápadt arca kigyuladt: hirtelen odalépett Kaled elé, s annak kezébe csapott kezével és megszorítá azt.

— Tied vagyok!
A Szent Borbáláról nevezett zárdaának egyetlen harangja csak olyankor szokott megkondulni, midőn egy szűzet avattak fel a kolostor örök fogadásu szentélyébe; és három verset hangzott egymásután, — midőn a zárda egy fejedelmőt fogadott kebelébe.

Ezt tudta meg a harangszóból Jónás lovag; — már nem Jónás „lovag;“ hanem Jónás „bég.“

(Folytatás következik.)

Moldvai vándorlásaim.

(Folytatás.)

Már Szászku-ton feltűnt előttem, hogy a moldvai magyar nők közt csak a székelyek szépek — itt t. i. székelyek és csángók vegyesen laknak — míg a férfiakról ez inkább a csángóknál mondható. A ki Brassóban volt, lehetlen, hogy fel ne tűnt volna előtte az a sok gyönyörű székely leány, kik e város lakóinál szolgálatban vannak. Hiteles adatokból tudom, hogy itt rendszeren 2000 — 2500 háromszéki, csik- és marosszéki leány szolgál, mely nőserég e városnak igen sajtáságos osztályát képezi. Az ily leány már 12 — 14 éves korában a városba jön s valamely polgár házában lép legelőbb is, mint száraz dajka szolgálatba; midőn felnöve-

szik, ha derék fehéreppé *) válik, gyapjutakáshoz, (Wollenweber) posztóshoz vagy asztaloshoz szegődik s a két előbbinél a különféle gépeket, sőt még a szövőszéket is kezeli, az utóbbiaknál pedig a háziasszony felügyelete alatt ama bizonyos ládákra festi csodás ügyességgel a tulipánokat s rózsákat. A gyengébb testalkatúak, kik a nehéz gyári munkák végzésére nem képesek, a száraz dajkaságból konyhalányokká vagy az uri házaknál szobacizcikká s végre, a mi már a legnagyobb dicsőség, szakácsnökké lépnek elő; nem ritkán azonban a száraz dajka már rövid idő alatt oly haladást tesz, hogy rögtön — szoptatós dajkának szegődhetik.

Ügyességük rendkívüli; mind igazán tűzről pattant magyar lányok; szorgalmasak, vidámak, nagyon igénytelenek, igen kevéssel beérik a mégis szüntelenül sürgőnek fognak. Esmejárásuk élénk, találó, eredeti. A szerelem fő-függődjük, de ebben nem épen iyenczek és válogatók, valamint nem is különösen gyengédek és titkolózók, a miről estefelé a kutak körül, vagy a Bolonnya külvárosbeli „Nap“-vendéglő táncvigalmaiban kiki meggyőződhetik. — Félelmséget, bátortalanságot nem ismernek — egy alkalommal a Czenk alatt levő regényes sétatérén jártomban egy becsipett mester legény ballagott előttem s midőn egy derék székely leány jött volna szemközt, ki nála legalább is fél főtve magasabb volt, feléje ment s meg akarta jó kedvében ölelni. A székely leány azonban nem vette tréfának a dolgot, hanem oly hatalmasat lödött rajta, hogy a fiu kis híján az árokba zuhant volna, ezután hozzám fordult s szinte büszkén mosolyogva szólt: „Nézzé uram, azt mondják, hogy nincs már görös; hát ezt a németet mi rángatja?“

Az utcán találkozom, rendszeren „servus“-szal köszöntik egymást s számtalanszor hallottam a piacon: „Servus Trézsi! Servus Rózsika!“ Ezt aligha az iskolás gyermekektől nem tanulták.

A mi szépségüket illeti, erről bátran elmondható, hogy tíz közt kilencz bizonyára szép vagy csinos. Termetük szabályos és szökkel több közöttük a nagy a kicsinyél; nagyobbára kövérek — de nem túlságosan; hanem úgy, a mint ép legszebb — nyakuk karjuk gömbölyű, tömött; lábuk, kezük kicsiny; arczuk szabályos s főleg fogaik szépek és fehérek; hajuk oly hosszú s sűrű, hogy czibakjuk messze leér s nincs szőlőből fonva, mint a magyarországi lányoké, hanem valóságos és tulajdon hajból. — Egész külsejük választékos s a ki hozzájuk szokva nincs, alig képes őket eltűrni a mosogató-dézsza mellett; de vannak megint oly markosak is, hogy jobban illenek fejükre a gránátos medvesív, mint a gyöngypárta. Pünkösdkor a Brassóban szolgáló székely lányokat közel s távol lakó rokonok meg szokták látogatni. Ilyenkor aztán csak úgy hemzsegnek az utcákon innepi öltözetben, s ha életben valaha láttam sok szép arcot egyszerre, ez Brassóban volt a mult pünkösdi másod napján. — A székely lányokkal szépség dolgában e széles birodalomban legfeljebb a morvaországi hanánok vetekedhetnek. — Erkölcseikről — bocsánat, ha bővebben nem szólok; de e tekintetben azt tartom, hogy: „nil nisi bene.“

A moldvai magyar nőkről ellenben azt mondhatom, hogy — ha a szeméremben van túlság — ók túlságosan szemérmesek, mert férfival, kivált idegennel, még beszédbe sem ieng állanak.

*) Fehérnép az erdélyieknek inkább egyes nőszemélyt, semmint az egész nőnemet jelenti; derék fehérenp alatt pedig a brassóiakat azt a lányt értik, ki oly tenyeres-talpas, hogy a munka mellett egy férfin is tulesz.

Mire eprészó új ismerőseim munkájukat bevégezték, beesteledt; s most fölszólítottak, hogy kövessem őket. Szászku-t már egészen moldvaias falu. Az erdélyi csángók nál még a jólét jeleivel találkozunk; itt azonban anyagi és szellemi nyomorral; s bár a föld nem termékenyen s ez ország magyarak lakói felmérhetetlen szorgalmasabbak gondosabbak az oláh népnél: mindemellett sokan vannak, a kik alig bírják mindennapi kenyerüket megtermelni. Nincs itt kenyeredelem, nincs valamire való közlekedés s a mi fő hiány: nincs az anyagi haladásnak annyira feltételező szellemi alapja, felvilágosodás, és munkálkodásra, törekvésre ösztön. Bár e magyarok legnagyobb része már évszázadok, sőt egy évezred óta lakja is a moldvai földet, mégis úgy rémlett előttem, mintha egyikük sem tekintene azt állandó lakhelyének, s mintha kiki csak a perczet várná, melyben átköltözhetik majd oda, a hova való s a hol a magyarnak élnie, halnia kell.

A mi szellemi életüket illeti, arra csak gondolni is borzalom. Magyar pap vagy iskolamester csak helylyel-közzel akad egy; legtöbbször 7 — 8 magyar helységnek van egy olasz papja, mert mióta a románok, elvetvén azon történeti tény, hogy ők az aundai tartományokat megszállott római legiók s tulajdonképeni apák a dákok nyelvének vegyületével élnek, mióta, mondom, ezt elvetvén, minden áron „románok“ akarnak lenni; azóta a római katolika vallás képviselését országukban kizárólag állítólagos fajtstevéirekre, az olaszokra bízák.

Az általános panasz, mely itt a nép ajkán forog: „Nincs magyar papunk, még az Isten ígéjét sem hallhatjuk anyanyelvünkön, gyónunk oly papnak kell, a ki nyelvünket nem érti, mi pedig az övét nem tudjuk. Halálunk óráján olaszul vigasztalnak“ sat.

Azon román uraknak, kik pár év óta Magyarországon s másutt is oly siralmas panaszokat emelnek a képzelt magyarizálás ellen, — nem ártana, ha az ő országukba is bepillantának s tapasztalnék, mily erőszakosan rumunyzálják az ott lakó magyarokat, kiknek még papjuk sincs; holott nálunk ugyan soha senkinek sem jutott eszébe a rumunyokat papjaiktól megfosztani, vagy pedig, mi több, rájuk oly papokat erőszakolni, kiknek nyelvét nem értik, s kiknek befolyása alatt aztán csakugyan tarthattak volna attól, hogy elmagyarosodnak. Őket senki sem térítette itt a római szertartásra, már pedig míg ők a görög szertartáson maradtak, soha elmagyarosodni nem fognak; Moldvában ellenben a székelyeket s csángókat még napjainkban sem szüntek meg, — még tulajdon római szertartásu olasz papjaik sem, — holmi ajándékok ígéretével a görög szertartásra csalogatni, a mely ígéretekre aztán a magyar, ha áttér, csak a haját növeszti meg, s azonnal rumunynya lett, kinek unokái, de már gyermekei is alig álmodják, hogy ők tulajdonképen magyarok volnának.

Es az efféle panaszok épen nem újak, sőt igen régiék, csak hogy soha sem volt, a ki orvosolta, vagy akár csak meghallgatta volna. Már páter Zöld Péter, a ki száz évvel ezelőtt járt erre, — s Bessarabiában is, — fölemlíti, hogy a keresztvize felnőtt férfiak s nők seregesen jöttek hozzá, kik még eddig rom. k. papot nem láttak, s így még csak az első szentségben sem részesülhettek.

Petrás Ince káth. lelkész, az akademiához mintegy 25 — 28 évvel ezelőtt s később beküldött jelentéseiben — melyeket ugyan- csak az akadémia a moldvai magyarok ügyével oly buzgóan foglalkodott Döbrentei Gábor keze alatt a „Tudománytar“-ban ki is adott — szintén a magyar papok híja s az erőszakos elnemzetlenedés felett panaszko-

dik leginkább. Legbővebben ír azonban e dolgokról páter Gegő Elek szent. Ferencz szerzetbeli áldozó pap: „A moldvai magyar telepekről“ czimzett munkájában, melyből, mint a melynek szerzője e tárgyát a miénkél alaposabb szakértelemmel vizsgálta, tanulságul itt néhely helyet kiíruink.

„Mondhatnám — írja a tudós szerzetes, munkája III. szakaszában — hogy soha nemzetiségre elenyészett ne féltse, ha atyáinak szent istenét saját nyelvén imádhajta. . . Bákót tizenkét magyar barát lakta s magyar mezőváros volt; 1646-ban egy magyar papja volt s 6 — 700 magyar lakost számlált; végre nem lön helybeli (magyar) papja, változott a vallás, elhunyt a nemzetiség s ma csak a *Diszno ösvénye, Vajdáné kútja* s t. e. f. nevezetek maradtak fenn az idegen ajkakon. Ellenben egy Szabófalva, Forrófalva, Gorzafalva*) s több más helység, hajdan törpék, idővel papra s iskolára szert tevén, a vallásban s ezzel járó nyelvben gyarapodtak s nem megvetendő helyre emelkedtek.“

Lengyel, dalmát, bolgár, olasz papok hirdették Moldvában az isten ígéjét a nyelvet nem értő magyar népek s Bandin martionopoli érsek kézírata szerint, mely 1648-ban kelt, a magyar papokat üldözték, száműzték, sőt le is gyilkolták. Később egyes buzgó magyar szerzetesek (leginkább minoriták) ezen ügynek ismét jobb fordulatot adtak s ezért iparkodott a nevezett érsek az országba magyar lelkészeket hozni. Tanúsítja ezt a többi közt Rómába írt levelének következő helye: „*Quia Iassium est principalis sedes in Moldavia, ideo prima cura nostra esset ecclesiam in hac florentem reddere; modus non deesset, ut vires desunt. Optimus autem videtur iste modus, parochum ungaricae linguae, exemplaris vitae, bonae eruditionis, modestae conversationis procurare*“ stb. Jöttek is ide ezután magyar papok, de az agyarkodó moldvaiak őket csak hamar kitudták mindenből, tudván, hogy az eloláhosodásnak ezek működése vehet csak erős gátot. Már Kantemin, ki a mult században Moldva fejedelme volt, ezt szintén bizonyítja, mondván: „Mivel a magyarok a r. kath. hithez erősen ragaszkodnak, megtartották nemzeti nyelvüket is. (Von den Sitten der Moldauer.**)

„A moldvai magyar anyaszentegyház — írja továbbá p. Gegő — egyenesen Rómától függ. . . Akarám én hinni, hogy ő mint édes anya, szent czéltól küldi fiait a szóban levő árva leányához; de tudom, tapasztalásból és hiteles adatokból tudom, hogy ezek rövid ideigleni háztűzlátásra s *pénz-kitapogatásra* jelennek meg. . . Ámbár prédiálmi, tanítani nem tudnak, a miszéssel beérvén, a pungáért (erszény) egy-két évig időznek a vallás megsirathatlan hanyatlásával s az ezt követő nemzetiség korcsosodásával. E visszaélést Bandin már két század előtt megsiratta s ily huzamos idő nem volt képes a sebet begyógyítani.“

„Még jelenleg (1836 — 38.) is sok magyar helységben a magyar nyelvet nem értő olasz barátok lelkészkednek, pedig Moldvában vannak oly magyar plébániák is, hol — a hívek a moldvain nyelvet értvén — olaszok szolgálhatnának; igen! de ezekben silányabb

*) Gorzafalvának jelenleg is derék magyar papja van, ki csak a mult évben folyamodott a M. T. Akademiához magyar könyvekért, s számosak könyveket, hanem a magyar számúra egy derék honleánytól zongorát is nyert.

**) Ugyancsak Kanteminél (Historisch-geographische und politische Beschreibung der Moldau; 1771.) olvassuk ezen ország nevére vonatkozó azon mondat, hogy: Bogdan vezér fának Dragosnak Molda nevű kedves vadász-ébe egy alkalommal egy bolynt a vízben üldözvén, belevesztett s most Dragos az eb emlékre e vizet „Moldva“-nak nevezte el, melytől később az egész ország is ezt a nevet nyerte. Moldva czimere az ökrör, szerinte ugyaninnét ered s az üldözött és elejtett ökröknek hasonmása.

a jövedelem. S im ez az oka, hogy a moldvai magyar faluk elnemzetlenednek. Mi annál sajnósb, mint a szegény moldvai magyarságnak vallása és nyelve iránti buzgóságát a sokszor említett iratokban előforduló több jegyzet bizonyítja. Nem tudom itt elmellőzni a galacziakat, kik noha 1647-ben csak *hetvenen* voltak, mégis a püspöki helyettestől magyar papot kértek, általuk illelőleg eltartandó. . . Így van ez jelenleg is; oh, mert be sok helységben marasztalának, hogy lennék papjuk; *ők megfizetnek az olasznak, és mindennel ellátnak engem is: csak hogy magyarul oktassam!*"

Tehát két papot is eltartának a szegények, csak hogy az olasz mellett magyar is legyen és mégis ilyeneket kell olvasnunk Bandinnál: „Ab ipsi missionaris incogniti, eo quod pauperes pagani egeant vitam ducant.“ (Vége következik.)

Egy ház szétrobbanása Pesten.

Oly szomorú baleset képét nyújtjuk most olvasóinknak, melyhez hasonló a főváros krónikáiban csak kevés van följegyezve, de a mely szerencsétlenség, kellő vigyázat hiányában még többször megújulhat, s így némileg intő példaként szolgál.

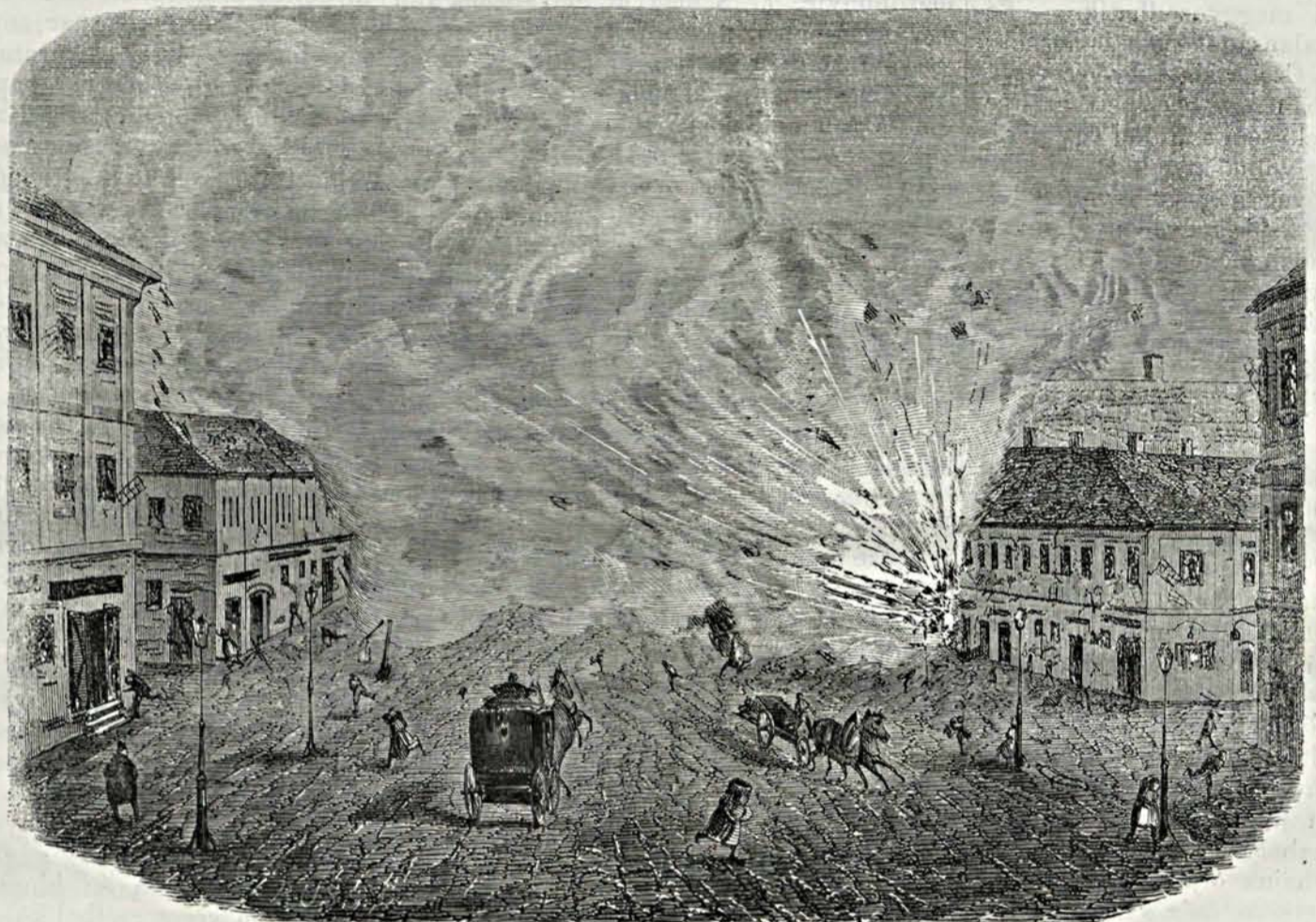
Jan. 8-án reggel a háromnegyed nyolczkor hatalmas dördülés riasztotta föl Pest lakóit. A hang az ágyúéhoz volt hasonló, s még Ó-Budára is áthatlatszott. Találgatván a bajt, sokan a puskaporos torony föllobbanását gyanították, melynek a várostól messzebb szállítását a lapok oly sokszor, de siker nélkül sürgeték. Ezuttal azonban más, habár nem kisebb szerencsétlenség történt.

A váci-ut és két szercesen-utca sarkán levő Muraty-féle emeletes ház robbant szét, oly erővel, hogy a körüli fekvő telkek valóságos kis földrengést okozott; a várt második lökés helyett azonban sűrű porfölgéget láttak elterülni a szomszédok, s ugyanazon pillanatban a széthulló kövek koppanása, a véletlenül arra járók jajveszélése, s a légnymás által ezer darabra tört ablaküvegek csörömpölése borzasztó hangzavarban vegyültek össze a durranás lassan elhaló morajával. Nehány percz múlva csak a légtől röpült ház fölött gomolygott még a porfölgé, a széles váci-ut pedig borzasztó képét nyújtotta a pusztulásnak. Szétszórt kődarabok, lesújtott emberek vérző sebekkel, s nemcsak a szomszéd, hanem az átellenben levő épületek is többé kevesebb meg voltak sérteve.

De szóljunk a szerencsétlenség okáról. Eleinte lőporról beszéltek, de ez a falakat befektetette volna. Mások a petróleumot

gyanusították, nem ügyelve rá, hogy e folyadék veszélyesen ég ugyan, de nem lobban. Valódi oka hihetőleg a gáz volt. — Habern Mór bádógos, kinek a ház egyik földszinti lakában boltja volt, már előtte való nap jelentette, hogy valamelyik gázcsőnek baja történt. Az orvoslás nem jött azonban. — A következő éjjel a gáz a szabadon hagyott nyíláson sűrűen megtöltötte a szobát, s a mint másnap reggel az iparos a sötét folyosón gyertyával kezében boltjához közelgett, azt felnyitandó: alig tárult föl az ajtó, a gáz föllobban, s a házat szétvetette.

A baleset a pillanat műve lévén, természetesen, hogy előle menekülni senkinek sem lehetett; elvesztett vagy megsérült, a kit balsorsa épen ott talált. Az áldozatok közé tartozik Habern bádógos, egy fiatal ember, a ki csak néhány hónappal ezelőtt nősült meg. Továbbá ennek egy 12 éves, s egy másik 14 éves inasa. — A szomszéd mészáros boltban meghalt Kohn Julia, a házban lakó mészáros leánya, fiatal és szép hajadon; — ennek huga pedig súlyosan megsérült. El-

Egy ház szétrobbanása Pesten.

vesztett még egy épen arra menő pipametsző legény, s a közapor egy arra hajtó bérkocsist is agyonstujtott. Csodásan menekült meg az emeleten lakó egyik család, mely még ágyban volt; ez ugyanis a leszakadó padlóval sértetlenül hullott alá.

A vérsz mulatával azonnal a még menthető megmentéséhez fogtak, s e célra egy a városi hatóság emberei, mint a lakosság, a legnagyobb erélyvel működtek közre. Ez alkalommal még egy baleset történt. Egy városi irnok, midőn a mentési kísérleteknél a pinczébe akart hatolni, a jégen elcsuszva karját törte. Különösen kiténtek a hordár-intézet emberei, a kik a még omladozó falak közt, életök kockázatásával is vetélkedve munkálkodtak.

A baleset következtében megindított hatósági vizsgálat, midőn a sorokat írjuk, még befejezve nincs. A helybeli gáztársulat igazgatósága, melyet ez ügyben hanyagsági vád terhel, a hírlapokban tiltakozik a gáz általi lobbanás ellen, noha még eddig a legalaposabb gyanu e mellett szól; reméljük azonban, hogy maholnap minden kétely el lesz oszlatva.

Sáregrád és Privina-Gláva.

(Az aldunai vidéken.)

Az Alduna regényes vidéke még eddig lapjainkban kevesebb volt ismertetve, pedig épen oly méltó a történetbúvár figyelmére, mint a mily érdekes és gazdag tanulmányul szolgál a tájfestő esetének.

Itt gyakran a legbájosabb vidékeken a legregibb kor emlékeivel találkozunk, s azért kétszeres érdekel bir előttünk. A mai Szerém-megye, hová az itt költött két helység is tartozik, már a rómaiak idejében is nagy birodalmuk nevezetes tartományát képezte; sőt e vidék több nevezetes római császár születéshelyeül is szolgált; többi között itt született Lucius Domitius Aurelianus, ki 270-ben lett császár (a mai Mitrovitz nevű helységben). — M. Aur. Valerius Probus 276. — M. Aurelius Carus, illir származású, 282-ben lett római császár. — M. Aur. Valer. Maximianus Herclius Szirmióban, 284-ben lett császár. — Flavius Valentinianus C. Slavoniában Vinkoviczén született, választott 364-ik évben. — Flavius Justinianus Ilyriában hajdan Bedirina, most Vadrina nevű helységben. — Tehát hat római császár bölcsőjét ringatták e tájakon; képzeltető, hogy ezek mindannyian szülőföldük

iránti szeretet-s kegyelethöl iparkodtak azt virágzó állapotba juttatni, s egyuttal emlékeiket megörökíteni.

Többek közt csak egy példát hozunk fel: Aurelius Victor római író állítása szerint, a mai szerémmegei születésű Probus császár, — ki egy kertész fia volt, — Kr. sz. után 276-ik év táján a Mons Almus nevű hegyen, Sirmium mellett, katonái által szőlőt is ültetett, s ezeknek termése csakhamar oly hirre kapott, hogy 100 év múlva Claudianus, később Bonfinius, Ransanus, Galeotus, Martius és Crispinianus dicsérve magasztalák.

Képeink egyike a szerémmegei Sáregrád nevű sokáz-rác mezővárost ábrázolja. Ez a Duna mellett fekszik, az ugynevezett „Fruska Gora“ nevű hegylánc aljában, mely itt veszi kezdetét. Ez azon már említett hegylánc, mely a rómaiaknál Mons Almusnak nevezetett, s a Duna mentében vonulva, 500 öllel haladja meg a Duna tükért, Karlovicson tul lapulni kezd, s végre síksággá válik. A Duna felőli északi oldala meredek, s gyakran nemcsak a parthoz közel jön, hanem a folyóba is benyulik; déli oldala ellenben csak lassan és észrevétlenül lapul el, melyet a híres szőlőkék fednek.

Sáregrád, hajdan Vochin, igen régi mezőváros. Bizonyítja ezt régi várának omladéka, melyből egy részt a fölötté elvonuló ösödök vihara már alig hagyott valamit fenn, míg az alatta hőmpölygő Duna, haragos hullámaival felét elhordta; továbbá a képünkön is látható Capistranus Sz. Ferencz rendiek ódon zárdája és temploma.

Lakosai szláv eredetűek s általában illyreknek, különösen pedig az itteni szokás szerint a római katolikusok, „sokázoknak“, a n. e. ó hitűek pedig „rácoknak“ vagy „szerbeknek“ nevezetnek, s ez elnevezéssel már a két vallást követő, de egy nyelvet beszélő felekezetek is megjelöltek.

E hely csodálatos termékenységű, mint áta-

lában egész Szerémmege, s az emberi szükségekre kivántatókat bőségben nyújtja. Sáregrád mintegy 1300 lakost számlál, kiknek $\frac{2}{3}$ -része román. k. n. e. ó hitű. — Fekszik Eszékfőltől délre 9 mérföldre, Budától 47 mfré, Bécsfőltől 83-ra.

E kis mezőváros és konventjének régiségét egy e szerzetéről írt krónika bizonyítja, mely szerint ez lenne a Capistranus sz. Ferenczrendieknek egyik legrégibb monostora, de hogy mely időben és ki által lett légyen legelőször alapítva, nem tudatik. „Annyi bizonyos, — mondja a krónika írója — hogy vallásos szerzetünk már 300 év óta bírja.“

Ebből indulva ki, már a XV-dik században kellett e kolostornak fennállania, mert a nevezett krónika 1766-ban íratott, innen 300 évet vissza számítva 1466-dik év kerül ki. Némelyek valószínűnek tartják, hogy ama 300 év előtti időben e kolostort aligha nem Maróth, macsói bán alapította az akkori Athya nevű helyen, mely ma Opatovacznak nevezetik.

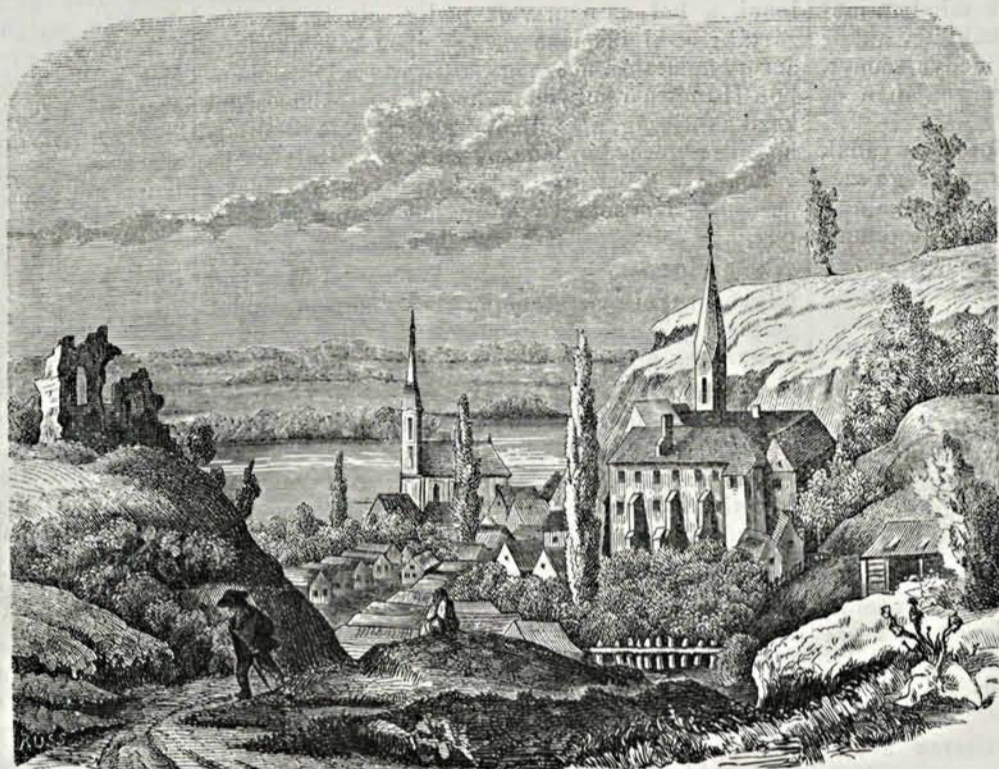
Ugyanis a nevezett helyen, Vukovár és Illok között, a Duna mentében, állott hajdan egy kolostor, mint ezt Greidener (Chron. Ord. Tom. I. Lib. 2. n. 261.) is állítja. — Szerinte Maróth János, macsói bán csakugyan buzgó ájtosságától indítva, a római szent szék elé folyamodott, hogy szabadjon neki Bosznia tartományában egy szerzetes kolostort és templomot alapítani. Mely kérelmének VII. Ince pápa 1404. nov. 22-iki bullája által eleget tett.

De nem sokáig maradhettek itt békében a szerzetesek, mert a mindig hatalmasuló török őket is elűző oszandes lakhelyeikből, s zárdájukat felégették s elpusztították, úgy hogy kénytelenek voltak menekülni, és Sáregrádon telepedtek meg, hol már akkor fennállott a Capistr. sz. Ferencz-rendiek zárdája és ezekkel egybeolvadtak; a miből kiviláglik, hogy a mai Opatovaczban hajdan szintén a szerzetesek atyák lakhattak, tehát még sem lehet egy és ugyanaz a sáregrádi zárdá a macsói bán alapítványával, hanem csak legfeljebb egybeolvadt avval.

Azonban itt sem igen örvevdhettek a menekültek tartós békének, mert kevéssel Bécs megszállása előtt a föl-felé nycmuló török seregek és zárdát is templomostól együtt elpusztították, és a szerzeteseket főnökeikkel kegyetlenül ki végezték, az életben maradtak pedig a néppel együtt a szomszéd erdőségekben kerestek menedéket; és csak a törökök Magyarországból kiveretése után térhettek ismét vissza, s foglalhatták el a romokban heverő régi klastromot és templomot, a midőn az akkori illir kormányzó, Odescalchi Livius herczeg felszólította őket a szétszaladt lakossággal együtt, hogy térjenek vissza rejtekheleikből, s foglalják el újra elhagyott tűzhelyeiket; ekkor előkerültek s a templomot s zárdát romjaikból újra felelelék 1698-ban.

Második képünk szintén a szerémmegei Shyd-i kerülethez tartozó Privina-Gláva nevű regényes fekvésű rác falucskát tünteti elő. Az egész helység mintegy 40—50 házból áll s lakosainak száma körülbelül 340—350. Kik közül mintegy 30-an katolikusok vagyis sokázok, a többiek görög nem egyesült ó hitűek vagyis szerbek. Van e helységben egy szent Bazil rendszabályait követő görög nemegyesült szerzetes vagy kalugyer monostor csnos templommal, mely a karlovici érseki megyéhez tartozik. Ezek keletkezéséről a következőket tudhattuk meg: 1496. évben az akkori szerb deszota Brankovics György a Privina Gláva nevezetű

vizforrás közelében egy templomot építtetett, mely azonban 1741-ben lerontatván, helyébe a vidéken lakó szerbek egy új templomot és kolostort építtettek, a mely ma is fennáll. A „privina gláva“ elnevezés egy *Priva* nevű remetétől s a „Gláva“ (fej) szótól származik, s ez a neve a mai kolostor mellett levő vizforrásnak. Mások szerint Privának hívták Brankovics János szerb deszota méhéjét. A rege pedig azt beszéli az említett forrásról, hogy Gábor és Mihály angyalok annak tavába jártak fürödni — a minthogy a templom csakugyan az ő nevékre is van szentelve. Z. G.

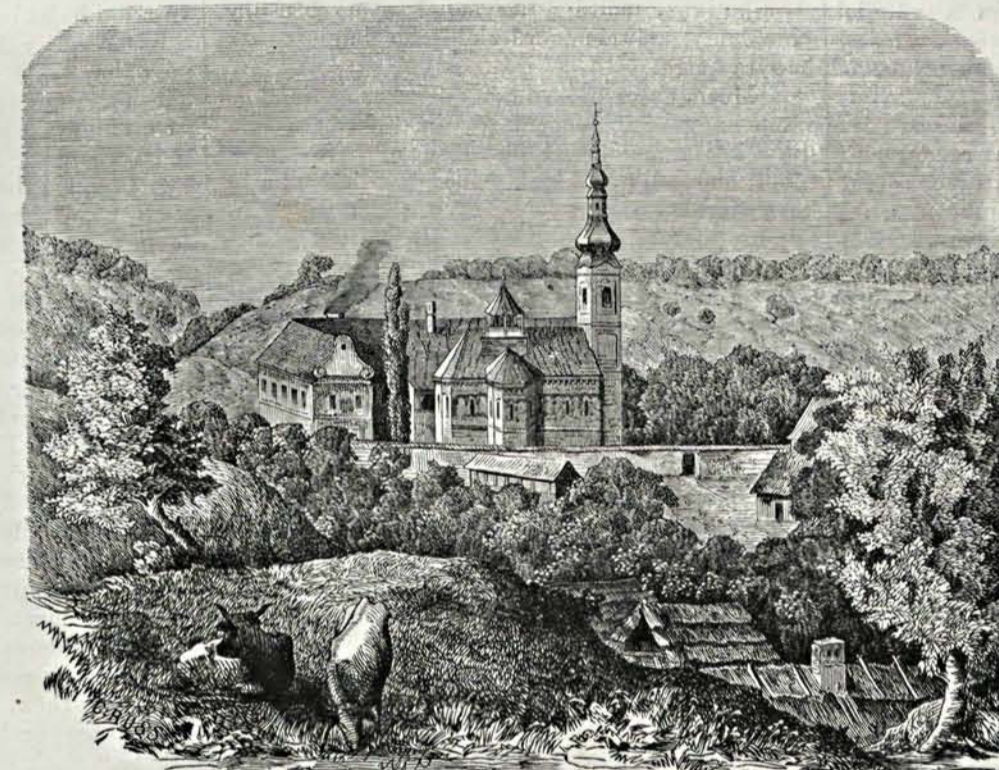
Sáregrád, a Duna mellett (Szerémmegeben).

Menyegzői szokások és népviselet száz év előtt az alföldön.

Közi: Szathmári Károly.

Történetíróinknál a magyar köznépi szokásairól, mulatságairól, öltözetéről, a lehető legkevesebbet találunk följegyezve.

Azért-e, mert a kellő egykoru adatoknak híjával voltak; — vagy mert nem tartották mun-

Privina-glávai templom és kolostor (Szerémmegeben).

szokták, egy pár fehér öltözöt is adott a legénynek, mely mindkettőjük sorához képest köztönösebb vagy finomabb gyolcsból készült, s a magyar ing lobogós bő ujjá, a vagonosabbaknál mindenkor aranyval volt kivarva.

A legény ajándéka szokott lenni: aranycsipkés angol posztó vagy kamuka (vastag selyem) *előkötés*, vagy csak rása (vastag szőrzövet) selyem csipkével; — piros kordován vagy karmazsin *csizma*, hegyes orral és magas kerek patkóval, melynek az alja nem volt nagyobb fél dióhánál; — fehér vagy zöld, vagy leginkább vörös selyem-

iratban levő régi krónika érdekes lapjairól, az alföld egyik népes magyar városában, — a hihetőleg azon a környéken több hely is — a mult század második felében divatozott lakodalmi szokásokat, az alábbi sorokban meg akarjuk ismertetni olvasóinkkal.

Krónikánk szerint minden házasságot az *asszonyok* kezdték. A menyiben, nem voltak ugyan egyenes kérék, hanem ők puhatolták ki a legény szülői által kismemelt leány körül: vajjon nincs e a hajadon már más valaki részére lefogalva vagy odaigérve, s ha nincs: vajjon volna-e kedve, az illető ifjához nőül menni, ha az meg találná kérteti.

Mikor mindebben a lányos háznál eljárta a megbízott asszony, közönséges nevén „*gyalog adán*“, s jó reménységgel biztatta az ifjú szüleit: akkor láttak násznagyok után, kiknek tiszte volt, a leányt forma szerint megkérni.

Mielőtt azonban elindultak volna, tartoztak bejelenteni a lelkesnél, hogy kinek számára kit akarnak nőül kérni. A házassági kézfogásban ugyanis, — így szól forrásul használt kéziratum — „egy vagy más okon hamar és könnyen megeshető botránkozásnak elváltoztatásukra, *serio injungállatott* mindeneknek, hogy a besületes leánykérő emberek mindaddig el ne induljanak, valámig a házaulandó, és házasságra kéréttendő személyek felől a tiszteletesnek hirt nem adnak.“

A kéréssel elment az ifjú is, s egy magukkal vitt kulacs bor mellett, asztal fölött beszedbe ereszkedtek a gazdával, hogy van-e hajlandósága, leányát a legénynek adni. Ha nem volt kedve a szüléknek a házasságra: az volt a jel, hogy leányukat be sem eresztették a szobába, a kérdézőkösökre kitérő feleletet adtak, s terminust sem tettek, hogy mikor találhatják otthon másszor.

Ha pedig tetszett a völgeny, előbb kimondták a szülék hogy oda adják a leányt, őt magát pedig csak azután szólították be a szobába; — s midőn köszönés után kezet fogott volna a kéréssel „azon alkalmatossággal a kérő ember kezébe adá az ifjú részéről való jegyajándékot, és megáldá.“

Ekkor rendelték el a „*hézsfogás*“ alkalmatosságát: is, melyre saját rokonait és barátait mindenik fél meghívta, s melynek minden költséget, jól lehet a leányos háznál szokták tartani, rendszerint a legény viselte; — adott azonban a mit akart, a házi gazda is.

Begyűlvén a vendégek, az „*okos násznagy*“ megkérdezték legényt és leányt: nem bíztattak-e már más személyt házassággal? kezet vagy „*házassági jelt*“ nem adtak-e valakinek? s szeretik-e egymást? Ha e kérdésekre mindkét részről megadott a kívánt felelet, az ifjak megfogták egymás kezét, s azután Isten segítségül hívásával asztalhoz ülve, ettek, ittak, vigadtak.

Most a leány részéről egy pár „*keszkenő*“ adottát át az ifjunak mint jegyajándékot; később pedig, midőn az asszonyok a legény ajándékát el-

hozták, egy pár fehér öltözöt is adott a legénynek, mely mindkettőjük sorához képest köztönösebb vagy finomabb gyolcsból készült, s a magyar ing lobogós bő ujjá, a vagonosabbaknál mindenkor aranyval volt kivarva.

tengely nélkül 2 mérföldet utazott, s végre is ilve maradt, azt a törvényt találta föl: Teljes ember elül rakott székén is kiterjen. A theologus Noe történetével riasztja az emberiséget, őseink amethistét horadtak maguknál óvszerűl, mi két pohárnál állapodjunk meg.

Ha már mégis megessenék a baj, így cselekedjél:

Igyál jó erős kávét borkövel vegyítve, vagy egyél heringet, majd ihatal azután vizet; hideg fürdő is hasznos, csak hogy nagyon erős dolog. Itt vigyázz, hogy úgy ne járj, mint egy hivataloszolga, ki a csatornába bukott; baja azonban nem lett, sőt midőn azon bámultak, hogy bele nem fullt, ily szavakkal vigasztalta a körülállók: Hála Istennek! a bor nem eresztette be a vizet. Ha más okot nem talál az megállapodásra, akkor tégy úgy, mint az egyszeri szabó, ki azért hagyott föl a borivással, mert egyszer részegségében kettős alakban látta boldogult feleségét. S. E. A.

Alföldi népbabonák. *)

A boszorkány-mesterek és boszorkány-asszonyok tana.

A tudatlanság századaiban igen nagy befolyás volt a népre s annak erkölcsi s szellemi életére a boszorkányság. Ennek főoka abban rejlik, mivel a boszorkány-mesterek és boszorkány-asszonyok igen sokféleképen tudták műteteleiket véghezvinni.

1) A boszorkányok valami bűvölés véghezvitelére legtöbbször használták a varázsfüveket. Ez füveket különböző időben és különböző helyen és különböző eszközökkel szedték le. Éjfélben szedték szederfabokor lángjánál páfránvirágot. — A hosszú élet fűvét pedig olyan ollóval vágják le, a melylyel egy szabó 77 éves koráig, 77 halálra való ruhát varrt. — A szerelemfű gyökere akkor szedik, mikor a hajnal legelsőben fel-tűnt. A házaset-fűvet, mikor a madár költeni kezd, szép harmatos alkonyon, a pacsrta és fül-mel nótájánál. — A szívbetegségre való fűvet a harmadik kakasszóláskor. — A jámborság fűvét a halottak éjszakáján, éjféli 12 órakor. A varázsfüveket aztán különféle módon alkalmazták, a mint szeszélyök sugallta, s a mint az a csudálatosság-al és bűvösséggel legjobban összerakhatónak látszott. Az orvosi tudomány alaptételeit némileg tanulmányozniok kellett, s mindent erre építettek, n. v. a mely fűről bizonyosan tudták, hogy az ebben a betegségben használ, az egyszerű dologból nagy zajt és lármát ütöttek.

Sok áluss-pókus, lári-fári, lírüm-lírüm féle csudálatosság adott hozzá, a bűvöltség és csudálatosság előmozdítására. S ha megtörtént az — a mi gyakran meg is történt, — hogy az illető baját nem tudták kigyógyítani, akkor ezen hasznatlanságok valamelyikének elmulasztását vetették okuk.

Ilyen bohóságok voltak: a) Az első és harmadik kakasszólás vagy kukorikolás. b) valamely szent mesés helynek 9-szeri körülkerülése. c) A bűvös szavaknak 9-szeri elmondása. d) 9-szer egymásután letérdelés. e) 9-szer egy másútan keresztet vetni. f) 9 szál szőrt a szemöldökből kihuzni stb.

2) Igen gyakori volt továbbá a bűvös vízben való megfürdőzés és az ehhez tartozó hosszas czeremonia.

Az olyan egyén, a ki beteg vagy szerelmes volt, elment a boszorkányhoz, s ott elpanaszolta baját.

Ekkor a boszorkány mormogott, s tanácsot kért a boszorkányok nagy királynéjától. S a műtét következőleg ment véghez: A boszorkány a vízbe olyan füveket vetett, a melyek épen a betegség gyógyszerai valának. Ekkor elkezdett újra mormogni, és körülkerülte 9-szer a megfürdőtendőt, keresztet vetett rája. Háromszor fűrésztette meg a beteget, alkonyban, éjfélen és hajnalban.

3) A kenetek. A keneteket többféle folyadék-ból keverték össze, volt abban harmatvíz, sárkánytej, angyalolaj, szerelem-jóság, s bubánat-kenés, gyöngyvirág-balsam, lilium-lé, stb. Ezekkel a kenés következő módon történt: Először az üveget szentelte meg a boszorkány, aztán a betegnek azon tagját, a melyik fáj, elkezdte kengetni p. o. ha a szive fáj, akkor a szive kö-

*) Az „alföldi babonák” tárgyazó gyűjteményem nem-szabó és a Kisfaludy-társaság kiadásában fog megjelenni. — Sz. A.

rül kente meg, azonban a kenést mindig kereszt alakjában tette, s a kakas kukorikolása alatt.

4) A varázsbót. A varázsbótról a boszorkány azt beszélt, hogy azt a bótot éjfélnél idején az ördögtől lopta el, s avval bűvös mesterségeket tud az ördögök öráján véghezvinni. A bót a fájdalom- és bánat-fájának ágáról van le vágva, s virágillattal van megszentelve, a legtisztább vízzel megmosva, s az ördögnek lelke van benne. A bótval való műtét hasonlít az előbbihez, csak hogy a bót nem gyógyítani, hanem rotáni is képes.

Az igaz szerelem kötelet megszakasztja, s a szerelmes párokat örökös engesztelhetlen ellenségek-ké tette.

A boszorkány így szólt: „En edes varázsvesszőm, kit az ördögtől a „Zajtva-bajla, ajda, mojda”-hegy tövével ajándéka kapék, tedd meg nekem azt, hogy a bíró lány hülsen legyen ahoz a kit szeret, átkozva vesse meg azt, s gyűlölje a sirig. Amen.”

Mint a népmesékben zöngenek a varázsvesszőről egy dalt:

Bűvös vessző, suhintásod Fáj nekem Mert azóta, az én rózsám Hűtelen stb.

Továbbá a népmesékben gyakran előjő, hogy a bűvös vessző, az elvesztett tagokat is vissza tudta pótolni. Többször a boszorkányokról az mondatik, hogy szétdarabolt embereket állítottak össze, s hoztak életre, a varázsvessző segedelmével.

5) Az igézés. Az igézés abban állott, hogy valamely egyéneknek sok ideig szemébe nézett a boszorkány, s aztán átkát sugorta rája. — S ha az illető csodagyermeket szült, a nép úgy fejezte ki magát, hogy a boszorkány megigézte.

6) A ráolvasás. Ez annyiból állott, hogy 9-szer mondott el valamit a boszorkány, s akkor 9-szer keresztet vetett magára, s a kire így ráolvasott, az olyan lón, a milyennek ő akarta.

7) A leszegés. Ez a következőképen történt: A beteg embert egy halottas lepedőre fektette a boszorkány, s karjait és lábait 9 kampos fával leszegeste, s 9-szer valami bűvös mormogott, s a kivánsága teljesedett.

8) A varázsköps. A boszorkány a kis cse-csemé szemébe köpködött, s ha azon éjszakán a gyermek álmatlan volt, a szülék mindjárt elkezdte aggódni, hogy a boszorkány megrontá a gyermeket, s minden módon körülörögtek a boszorkány előtt, hogy gyógyítsa meg újra, s a boszorkány nagy kereset után, csakugy meg is köpkölte újra a gyermeket, s az meggyógyult.

9) A varázsfuvola. Ez a szomorúság és nyomorúság fájának ágáról volt lemetesztve, s benne az átoknak és bosznak lelke lakott. Mint a boszorkányok kifejezték magukat, ez volt az ördög fól-tája, a hol ezt megfútt a boszorkány, ott meghalt valaki, azért a nép rendszeren halál-tülnöknek szokta nevezni, s mikor a kakas kukorikolt, — akkor a fuvola is megszólalt, s minden titkokat kibeszelt a boszorkányok.

S a kiért a furulyát megfújta a boszorkány, annak elmúlt az ő szomorúsága, s az a sirig tudott szeretni, s nem csalódott.

E varázsfuvola némely faluban most is létezik, az öreg emberek mutogatják, s azt beszélk rólok, hogy azzal a háztól minden patkányt el lehet üzni.

10. A bűvös szerek. A bűvös gyűrűk, kardok gombostűk stb., a mit ha a boszorkány valakinek tagjaira vagy ruhájára illesztett, — az mindjárt meghalt.

A mesékben (a fehér lány, hamuszínűszőke, a sasorru bába) ilyen féle bűvölésekről gyakran tétetik említés.

11. A fehér kigyó bőre. Ez a boszorkánytan szerint igen hathatós orvosság, ezt adták be a betegnek vízbe, s az rögtön meggyógyult.

12. A hajfűrt-nyírás. A legénynek a haját lenyírta a boszorkány, s azon lán szivére tette, a kit a legény szeretett; s akkor mindaketten szerették egymást, s házastársai lettek egymásnak.

13) A porral behintések. Az ördög porának éjfélnél hintése, — bűvös szavak ismétlése, s a kakas kukorikolása mellett szintén gyógyerejű volt.

14) Az akasztott ember ruhadarabjai. A felakasztott ember ruhájából elmetesztett a boszorkány egy darabot, s evvel bűvölt.

15) A boszorkány-imádság. A boszorkányok

tudtak olyan imádságot, a mit ha elmondottak, a beteg mindjárt meggyógyult.

16) A boszorkány-tükör. A ki ezen tükörbe betekintett, az rögtön meg lón bűvölve, s a boszorkány hatalma alá esett.

17) A régi kötelecsülök. Ha ezt a boszorkány magánál hordta, mindenféle bűvös mesterségeket véghez tudott vinni. Innen van az, hogyha valamely falu alá komédiások mennek, némely parasz-tok keresetlen kötelecsülök tesznek zsebeikbe, — mivel azt hiszik, hogy annak oly ereje van, misze-rint a komédiások semmiféle bohóságot nem tud-tak mutatni, s mindent elfelejtenek a kötelecsülök miatt.

18) A vak holló. A boszorkány a hollónak mind a két szemét kiásta s aztán evvel a vak hollóval bűvölt; miholt a beteg sebtét a vak holló szárnya megérinté, a fájdalom elmúlt.

19) A boszorkány-tűz. A ki a boszorkány-tűzet éjfélnél égni látta, annak vagy meg kellett vakulni, vagy mind a két szemé megfájdult, s ez csak úgy gyógyult meg, ha 9 napig, 9 percig, 9 éjfélen át, s 9 kakas kukorikolás alatt mind a két szemét bekötve hordá.

20) A mágyias edényekbe való főzésék. E mű-tét igen régi; már Kis Bálint „magyar régiségek” czimű művében emlékszik róla.

A boszorkányok mindenféle össekevertek, s a azt régi mágyias edényekben főzték, s a főzés alatt a betegnek nevét szüntelen mormogták.

A ki ezen ételből evett, annak elmúlt minden bubánata, annak megszűnt minden fájdalma.

A monda szerint a boszorkányok ily étellel ezer betegséget tudtak meggyógyítani.

Ez ételtől a szerelem betegé is meggyógyult. S ha hűtelen volt szeretője, újra hó lett hozzá, s a koporsó bezártáig szerették egymást.

Ennyi mind az, mit a boszorkány-mesterek és boszorkány-asszonyok bűvölésről össekeveres-tem. A t. olvasónak e néhány lapon adom a köz-épkori századokból a bűvös mesterségek és mű-tétek sorát, a mit egy szóval boszorkány-ábécézének nevezhetünk. Szántay Aladár.

Egyveleg.

** (Az idei farsangot Párisban) nagyszerű álarcosz vizsgálommal készülnék befejezni. A császári udvarnál sokat beszélnek egy whist-partiról, mely 52 élő kártyával játszának el. — Négy első rangú szépség, két barna és két szőke a királynőket, négy inposant egyéniség a királyokat, négy lovag a parasztokat képviselnék. — A többi kártyát rajzok tüntetnék elő, melyeket az illetők vállalkon viselnek. Az igaz, hogy a sakkot lehet élő alakokkal játszani, — a mint ez már többször történt is, de az élő kártyáknak keveréséről, emelése-ről és kiosztásáról alkalmasint megfede-keztek.

** (Batty oroszlanát) közelebből Berlinben egy embert majdnem szétszaggattak. Ez ugyanis etetés alkalmával nagyon közel talált menni a kretchez, s karját az egyik oroszlan megragadta, mire a többi oda ugrott. Erre Batty vilámszeb-séggel a kretchez termett s az oroszlanokat ösz-szekorbácsolva szétverte. Az oroszlanok eldőltek semmi baja nem lett, bár ruháit a vadállatok mind öszszetették. A szerencsétlen sebesült csak így menekülhetett meg, sérülése azonban nem élet-veszélyes.

** (Uj romboló szerek.) Toulonban jelenleg egy új szerkezetű vértezett hajót készítenek, melynek formája olyan, mint a kos feje, s feladata, hogy ágyuk nélkül, tasztó erejével hasson. Neve „Le taureau (bika). Ily vértezett hajókból egész hajórajt szándékozik készíttetni a francia kor-mány Renaud tengernagy vezérlete alatt, a ki az eddigi építést is vezeti. Angliában viszont Arm-strong oly 800 fontos golyót vető óriás ágyú ké-szített, mely, mint a kísérletek bebizonyítják, a legvastagabb aczélvértel ellátott hajók borítékát is papírosként hordja keresztül.

** (Vilázó öszvérek.) Az amerikai háboru szin-helyén történt, hogy közelebből egy éjjel, az egyik unionista tábornok hadának szánczait a se-paratisták megtámadták. A tábor mellett külön lólatók közé rekesztve 50 öszvér állott. Ezek az első lövésekre megijedve, nyílást törtek maguk-nak, megiramodtak kifelé. Utjok épen az ellenség felé irányult, mely az állatokat támadó lovasság-nak vélte, hanyatt homlok visszafutott. S e derék hadsereg, mely még az öszvérektől is megszalad, egész népfajt akar járomba hajtani.

Hirdetések a Vasárnapi Ujság 3-ik számához 1864.

ROB-LAFECTEUR

(Francia- s Oroszországban és Ausztriában egyedül elismert) tulajdonságairól kellő felvilágosítást nyújt a minden könyvtárnál és ügyvéköknél kapható ily czimű riportat: „Brochure über die vegetabilische Heilmethode des Dr. Boyveau-Laffeteur.”

E riportat szerint a minden országok leg-első orvosai által ajánlott ROB, tömnyített növényi szirp, az izlére nézve igen kellemes s könnyen bevehető szer. Számos kör-házban és jótékonyági egyeletben használatban van az. A szarozagokból készült hashajtó szörpöt (Syrup Sarsaparilla) stb. messze fölülmulja, s egyszerűsind helyettesíti a halmájolajat (Lebertran), az anti-scrobüticus szörpöt, valamint a hamblagot is (Jod-Kalium).

E vértisztító növényi szörpök akkor valódi, ha ezen aláírással van ellátva: „G. Gil-reaudau de St. Gervais.” Alaposan és rövid idő alatt minden egyéb merkurialis anyagok hasznátsa nélkül, gyógyít ujabb és elcsúrt gyógyos nyavalyákat. A Rob-Laffeteur a hajdani királyi gyógyászati társulat s egy királyi rendelvény által 1850-ben Belgiumban elismertétt. Ujjab időben a Rob eladhatós és hirdetsi joga még az egész orosz birodalomban is engedélyeztetett.

A főgyógyók nevei:

Augsburgban Kiesling J. Baden-Badenben Stehle. Bessen Fritx testvérék, Wilhelm Ferenc és társa, Moll, Steinhauser, O Felsőge gyógyészere. Berlinben Grunzig és Ludwig illatszerezsek. Brémában Stoffregen, Hofschlager utóda. Brodiban Franzos, Bukarestben Steege, König. Drez-dában Salomon gyógytára. Majnai Frank-furthban Frieschen J. M. Hamburgban Gotthelf V. Hannoverban Schneider. Jas-syban Lochmann. Krakóban Meledzinski. Lipsében Taschner M. Lublin Warscki. Mainzban Galetto D. Schleppe. Moszk-vában Grosswaldt fűszerész. Odessában Koehler. Pesten Török József főügynök, Wágner. Prágában Proskowetz József. Sz.-Pétervártól nagyban eladás a gyógy-szereszek raktárában. Varsóban Sokolowski, Mrozowski, Galle fűszeresek.

A központi raktár létezik Párisban, dr. Girardeau de St. Gervais-nél, rue Richer, nro. 12. — Hamisítások ellen óvás tétetik. Minden előforduló esetekben a sza-lag elkendőz, melylyel a dugasz boritva van, és melyen az aláírás: Girardeau St. Ger-vais találatik.

Hartleben és társai könyvkereskedésében Pesten (váci-utca 17-ik szám) kapható:

Legújabb és bővített LUSTÁLÓ vevés- és eladásra.

Tartalmaz: átalváltó-, átszámító- és kamat-táblákat, minden eddig megje-lent hivatalos árszabályokat új pénz-ben, — tovább: tucat-kiszámítást s fontok átváltoztatását latra. Második bővített kiadás. Ára 88 kr. Postán bérmentesen átküldve 1ft. 10 kr.

GROSZMANN, tudor, szem- és fül-orvos.

Iszenhét évi orvosi gyakorlatának tapasztalatai és a legkitünőbb európai delési órá a József-téri 11-ik számú Grossz-házban, minden hétköznapon délelőtti 11 óráig, 12-ig, és délutáni 2 óráig 4-ig. Szegények számára ingyen minden vasárnap a délelőtti órákban. 470(5-6)

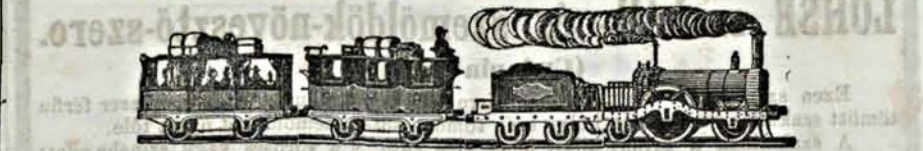
Megjelent HECKENAST GUSZTÁV könyvkiadó-hivatalában Pesten, egyetem-utca 4-dik szám alatt, s minden könyvtár- és könyvkötőnél kapható:

Határidő-naptár, mindenném

hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazda-tisztek, utazók és üzérek számára, 1864-dik évre.

TARTALOM. Naptár. — Kisorolási naptár. — Bélyegdíj. — Törvénykezési szünnapok. — Norma-napok. — Melyik napokon szidót perbe idézni nem szabad. — A buda-pesti cs. k. postahivatalok hivatalos órái. — Határidő-naptár. 16-rét. Angol vászonba kötve ára 1 ft. 20 kr.

A csász. királyi szabad. tiszavidéki vasut.

MENETREND, 9188

érvényes 1863. év dec. 1-től kezdve az 1863—64. évi téli-havakra.

Table with 2 columns: Station names and departure/arrival times. Section I: Kassa és Nagyvárad felé.

Table with 2 columns: Station names and departure/arrival times. Section II: Arad felé.

Table with 2 columns: Station names and departure/arrival times. Section III: Kassa- és Nagyváradról Pest és Bécs felé.

Table with 2 columns: Station names and departure/arrival times. Section IV: Aradról Pest és Bécs felé.

A közállomásokról indulás ideje, a minden pályaudvaron kifüggesztett részletes menetrendben van kimutatva.

A debreczeni vasárok alatt Czegléd és Debreczen között a csász. kir. szab. osztrák állam-vasutársaság-vonataihoz csatlakozólag, a személyvonatok mindkét irányban naponként kétszer fognak közlekedni; — miről részletes tudósítás annak idejében közzé fog tétetni.

A vasúthoz csatlakozó postakocsik menetrende:

Arad—Szegben: Indulás Aradról naponként este 7 órakor. Érkezés Aradra a pon-kint reggel 3 1/2 órakor. (Az utasok felvétele naponként korlátozva.) Nagyvárad—Koloszvarra: Indulás Nagyváradról naponként este 6 1/2 órakor. Érkezés Nagyváradra naponként reggel 6 1/2 órakor. Nyiregyháza—Szathmar: Indulás Nyiregyházaról vasárnap, szerdán és pénteken este 6 órakor. Érkezés Nyiregyházára hétfőn, szerdán és szombaton reggel 2 órakor. Nyiregyháza—Beregszász: Indulás Nyiregyházaról naponként reggel 7 órakor. Érkezés Nyiregyházára naponként este 5 órakor. Nyiregyháza—Nagybánya: Indulás Nyiregyházaról hétfőn, kedden, csütörtökön és szombaton este 6 órakor. Érkezés Nyiregyházára vasárnap, kedden, csütörtökön és pénteken reggel 2 órakor. Tokaj—S. A. Ujhely: Indulás Tokajból naponként este 7 órakor. Érkezés Tokajba naponként reggel 4 1/2 órakor. Kassa—Lécsé: Indulás Kassáról naponként éjjel 12 órakor. Érkezés Kassára naponként éjjel 12 1/2 órakor. Kassa—Przemysl: Indulás Kassáról szombaton délután 2 órakor. Érkezés Kassára hét-főn és pénteken délelőtti 10 órakor. Kassa—Szigeth: Indulás Kassáról naponként éjjel 12 1/2 órakor. Érkezés Kassára napon-kint éjjel 12 óra 50 perc. Kassa—Munkács: Indulás Kassáról naponként éjjel 12 1/2 órakor. Érkezés Kassára naponként éjjel 12 óra 50 perc. 413(9-0)

Az igazgatóság.

Irodalmi ujdonságok.

DEMJEN és SEBES könyvkereskedésében Pesten megjelent, s minden rendes könyvtárnál kapható: Rónay Jácint. Fajkeletkezés az embernek helye a természetben és régisége. Tíz könyvmatu ábrával. 2 ft. 50 kr. Pongrácz Emil, báró. Gyöngyvirág. Regény. 2 kötetben. Ára 2 ft. Irodalmi Hirdető. Megjelen időhöz nem kötött folyó számokban. Eldí-tetés egész évre 1 ft. A honi iro-dalom terjesztése és ismertetése lévén főczélja, minden irodalombarát szives figyelmébe és pártfogásába ajánl-tatik. Magyar Fényképész. Kézikönyv fény-képeszk és műkedvelők számára. Irta Tómosváry László (okleveles gyógy-szerész). 8-rét. 220 lap. Ára 3 ft. Növény-honosítás, számos technolo-giai kézzelkkel megkövített 3-dik kiadás. Irta Katona Dienes, kiadta Kodolányi Antal. Ára 40 kr. Veuniger Vincze. Könyvnyitástan, egyszerű és kettős. Ára 1 ft. 60 kr. Kamat-tábla. 5%-es, más kamatlábairál alkalmazással is, kidolgozta Keresz-tes Ferenc (a hazai első pesti takar-ékpénztár liquidátora). Ára 60 kr. Rendszabály a közegei fogók számára, az árva-vagyon kezelésére nézve stb., kidolgozta Groffy Sándor. Ára 50 kr. Simonffy Kálmán. Dalvirágok. 40 legkedveltebb magyar dal, zongorára ének- és dalszöveggel. Ára 3 ft.

Legnagyobb naptár 1864-ik évre

Megjelent Eggenberger Ferdinánd akadémiai könyvkereskedésében Pesten, és kapható minden hazai könyvtárnál:

REMÉNY.

Honunk évkönyve. Naptár 1864-dik évre. Szerkeszti GÍRÓKUTI P. FERENCZ. Tartalma.

Csillagászati naptár. — Irodalom, művé-szet, társadalmi, adomák. — Hasznos tudni-valók: állatorvosás, gyümölcsészet, sely-mészet, méhészet, földművelészetről min-den tudnivalók. Növénygyógyék. Czimár. — Vasárok. — Hirdetések. 80 iv nagy 4-rét. 8 nagyobb és 70 kisebb fametszettel. Csinos borítéka fűzve ára 1 ft. 20 kr. Egy nagy jutalom-diszképpel (az alea csoport) 1 ft. 60 kr. 465 (3-3)

Dr. Pattison

köszvénygyapotja (Gicht-Watte)

gyógy- és óvszer a csúszók minden nemei ellen; u. m. arcz-, mell-, nyak- és fogfájás, — továbbá: derék- és vékony-fájdalmak, fej-, kéz- és térd-köszvény, nyilás- és tagszaggatások ellen.

Egy csomag ára . . . . . 1 ft. Fél csomag ára . . . . . 50 kr.

Postai feladással 15 krral több.

Valdói minőségben kapható: Pesten: Török József gyógyszerésznél, király-utca 7. sz. 472(3-9)

Életessentia

dr. J. G. Kieszowitl Augsburgban, altest- és gyomor-betegségeknek nagy-hírű és jónak bizonyult, valódiilag kapható a magyarországi fővártában:

TÖRÖK JÓZSEF

gyógyszerész úrnál Pesten király-utca 7-ik sz. a. 456(6-6) Ára egy nagyobb üvegek 1 ft., egy kisebbnek 50 kr. Posta útján két üveg-nél kevesebb nem expedíttatik. **

Közgyűlésrei meghívás.

Az osztatlan Földvár-nemzettség osztályt előkészítő bizottságának munkálatai már annyira megérelve levén, hogy még csak a kihátrási terv megállapítása van hátra, — ez pedig az egyes osztályrészek hozzájárulása nélkül meg nem történhet. — Ugyanazon bizottság határozatából ezenel tisztellettelen felhívának az osztatlan Földvár-nemzettség minden tagjai és osztályrészei, miszerint az 1864-ik évi január 23-ik (húszonharmadik) napjára csupán e tárgya néve ki-tűzött, s a szokott helyen tartandó sor-kivüli közgyűlésre, a menyire csak lehet, **zemélyesen**, s csak a hol ez teljességgel nem lehetséges, törvényes meghatalmazással ellátott **teljhatalmu meghatalmazottjait** által mulhatatlannal és pedig úgy megjelenni sziveskedjenek, hogy ezen nemzetégi közgyűlésben az eljáró bíróságnak betérjendő kihatási terv okvetetlen és jogérvényesen megállapításhassék. — Máskülömben mindazon osztályrészes urak, kik ezen közgyűlésben sem személyesen, sem meghatalmazott által meg nem jelennek, kénytelenek lesznek azon képviselettel bejárni, mely a távol-levőkre néve az eljáró bíróság által rendelve van. — Kelt Pesten 1864. évi január hó 2-ik napján. 475 (2-2)

Glós Sámuel,
nemzetégi ügyvéd uri-uteza 8. sz.

Árverési hirdetés.

A borsmegyei törvényszék, mint telekkönyvi bíróság részéről ezenel közhírré tétetik, miszerint báró Majthényi Lászlóné, sz. Poli Nagy Ludovikának 7140 ft. és 2317 ft. 80 kr. tőkekezelés és járulékaik kielegítése végett néhai Gyurcsányi Gábor örökösei tulajdonhoz tartozó, s a Nagy-Sáro község 8. számú telekjegyzőkönyvben A I 1-20 sorszárok alatt foglalt s bíróilag 124,590 ft-ra becsült, nemkülömben a Szodó községbeli 2-ik számú telekjegyzőkönyvben A 1-8 sorszárok alatt foglalt s bíróilag 10,707 ft. 55 krra becsült nemzeti jószágok végrehajtási elárverése elrendeltetvén, első árverési határnapul 1864. évi január hó 28-ik napja, és második árverési határnapul február hó 29. napja mindenkor reggeli 10 órakor a helyszínerre Nagy-Sáro községbe tüzetett ki, mely árveréshez a venni szándékozók a becsár-nak 5% tevő bántámpénzzel ellátva, megjelenni azon megjegyzéssel kértnek fel, hogy ezen jószágok csak a második árveréskor fognak a becsár-on alul is eladtni. — Az árverési föltételek a kebelbeli telekkönyvi hivatalban tekinthetők meg, megjegyzetük meg, miszerint ezen két hely-ségben fekvő birtokok egymástól elkülö-nítve is eladtnak.

Borsmegyei törvényszék mint telekkönyvi bíróságnak Ar-Maróthon 1863. november hó 28-án tartott tanácsüléséből.
476 (2-3) Törvényszéki elnök:
1786 sz. **GAAL ALAJOS.**

Érczkoporsók,

szilárdabbak s díszesebbek, mint a fakoporsók, s nem drágábbak a fából készültéknél, ajánlja az alulirt gyár mindazoknak, kiknek azon szomorú kötelesség teljesítése jutott, hogy szeretett öveik holttesteit illó módon eltakaríthassák.

Beschorner A. M. és társa
első os. kir. legf. szab.

Érczkoporsók főgyári raktára,
hol ezen érczkoporsók nagy választékán kívül még mindennemű szemüvegek, vánkó-kok, matrások, virágok stb. lehetőleg legolcsóbb áron kaphatók, — léteznek:
Pesten, a kis-hidvezében, a „vadász-kürt” szálloda mellett.
Vidéki megrendelések pontosan és gyorsan teljesíttetnek. 348(11-12)

Mindennemű takaró-papírosok (Makulatur)

kaphatók Pesten, egyetem-uteza 4-ik sz. a.

Az állam által biztosított nagy sorshuzás összes nyeresénye

1 millió 92 ezer 200 porosz taller,
bocsátva következő főnyeresényekre, u. m.:

- 100,000, 60,000, 40,000, 20,000, 10,000, 8000, 6000, 5000, 4000, 3000,
- 2000, 1000 stb. taller ezüst-pénzben.

Legközelebbi huzás 1864. január 28-án.

Egy eredeti részvény ára 10 ft. Fél részrészvény ára 5 ft. a. é.
Ambár a befizetések ausztriai bankjegyekben teljesíthetők, a nyeresények mégis ezüstpénzben fizettetnek ki. Sorshuzási listamunka közvetlen a huzás után ingyért és bérmentesítve küldetnek meg. Megrendelések gyorsan, pontosan és titoktartás mellett teljesíttetnek.
Hensler Károly
állampapírok-kereskedése által mainai Frankfurtban.
478 (2-3)

LILIOM-VIZ.

Francia- és Angolország legelső orvosai által ajánlott bámulatos sikerű **szépítő- és mosdóvíz,** mely a hölgyek őszhangzó véleménye szerint páratlan, s a melyről föltalálja kereskedik, hogy a napégetést, szepölő, kiütéseket, pattanásokat, sárga bőrt, májfoltokat, szóval minden bőrtisztatlanságot eltávolít, az arcot, nyakat, vállakat, karokat, kezeket, hófehérré, puhává, finomá teszi, s azoknak friss ifjú kinézetét kölcsönöz.
Ára 1 nagy palacknak 3 ft. Ára 1 kis palacknak 1 ft. 60 kr.

LOHSE szakáll- és szemöldök-növesztő-szere.

(Cydonia Cremé.)
Ezen szer egy év alatt európai hirre vergődött, miután ezer meg ezer férfi tömött szakállat s számlalan hölgy szép tömött, sötét szemöldöket nyert tőle.
A szakállnak a kivánt állást lehet vele adni, s a vörösös vagy színeha gyott selyemfomnak, s a hajhoz hasonlóknak leszek általa.
Egy eredeti nagyobb tégely ára 3 ft. Egy kisebb tégely ára 1 ft. 60 kr.
Középponti raktár: LOHSE-nál Berlinben, Jägerstrasse 46.
A porosz kormányzó hercege, a sachsen-meiningi hercege, Schwarzenburg-Sondershausen és Lippe hercegei udvari szállítói, — és

PESTEN a magyarországi főraktárban TÖRÖK J.
gyógyszertárban, király-uteza 7-ik szám alatt. 457(5-6)

MOLL SEIDLITZ PORR
MOLL A.
védjegye

A katulyák az itt látható és hivatalosan letevétt véd-jegyekkel vannak ellátva.
Külföldre jutalomemlék-pénzzel a párisi világtállal-tásban 1855-ik évről.

Központi szállítási rakhely a „gölyához” címzett gyógyszer-tár Bécsben.

Figyelmeztetés. Tapasztalván, hogy a Seidlitz-porok szóról szóra az enyéim után nyomtatott, sőt a közönség ámitása végett hamisított névaláírásokkal ellátott használati utasítványokkal adatnak el, s e végett a külső alak hasonlatosságánál fogva saját gyártmányommal könnyen felcserélhetetnek; ezen hamisítványok megvételestől mindenkit azon megjegyzés óvat, miszerint „az általam készített Seidlitz-por minden katulyája megkülönböztetésül hasonló készítményektől saját iparjegyem és aláírásommal van ellátva; és minden egyes adag fehér papir-burkolatán ismerjélt viszonyomban „Moll's Seidlitz-Pulver” látható.”

Ára egy hepesélt eredeti katulyának 1 ft. 25 kr. — Használati utasítás minden nyelven.

E porok, rendkívüli s a legkülönbözőbb esetekben bebizonyult gyógyhatásuk által minden eddig ismert házi-szerek között tagadhatatlanul az első helyet foglalják el; — mint azt sok ezer, a nagy császár birodalom minden részeiből került s kezeinknél levő hálairatok a legérseletesebben tanúsítják, hogy e porok rögzött szorulásoknál, emésztetlenségél és gyomorhívnel; továbbá göresők, vese- és ideges bajokban, szívdobogásnál, idegesség okozta főfájásnál, ver-todulásnál, csúszos fogfájda-lomnál, végül hysteriára, bukórra és huzamos hanyasra hajlammal stb., a legjobb sikerrel alkalmaztattak, s a legtartósabb gyógyhatást eredményezték. — Az ez értelemben igenis kiterjedt levelezés számos bizonyítványt tartalmaz az o betegek részéről, kik, miután náluk minden, gyakran allopathikus és hydropathikus gyógymód eredménytelenül kimerítetett, az egyszerű házi szerhez folyamodtak, és ebben rongált egészségöknek helyreállítására oly soká eredménytelenül keresett gyógyszer meglegék. — Ez elismerő-iratok szerzői között a társadalomnak csaknem minden osztályát, u. m. munkások, tanítók, kereskedők, iparosok, művészek, mező-gazdák, tanárok és hivatalnokok, sőt gyógyszerészek és orvosok, valamint mindkét nembeli oly egyének is képviselvek, kiknek ezalatt még a leghírhedtebb gyógyírtások sem okoztak legkisebb könnyebbülést, és kiknek egészségek csupán csak a Seidlitz-poroknak rendes használatá által állítottak helyre.

A főraktár létezik:
PESTEN TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész urnál, király-uteza 7-ik szám alatt.
STEINBACH JÓZSEF ur kereskedésében, gránátos-utczában.
Ezen czégek alatt szintén megrendelhetők:

a norvégiai „Bergen” városból való valódi Dorsch-májhalzsir-olaj is.

Ára egy nagyobb üvegnek 1 ft. 80 kr., egy kisebbnek 1 ft. a. é.

Az üvegek el vannak látva védmarkommal és kimerítő használati utasítással. — Ez az egyetlen faj, mely minden titlést előtt vegytanilag megvizsgáltatik és cinkupakkal elzárt üvegekben küldetik el. — Ezen legtisztább és leghatályosb májhalzsir-faj a Dorsch-halnak legodosabb egybegyűjtése és kiválogatása által van megnyerve, és egyáltalában semmi vegytani kezelés alá nem vonatott, hanem a bepecsételt üvegekben levő folyadék egészen épen és azon állapotban van, miként az közvetlenül a természet által nyújtja ott. — E valódi Dorsch-májhalzsir-olaj Európának minden orvosi tekintélye által mint legjelesebb gyógyszer a mell- és tüdő-bajokban, serophulus és rachitis, köszvény és csúsz, ládít bőrkütes, szemgyuladás, ideg- és több más bajokban alkalmaztatik.
295 (21-50)

MOLL A., gyógyszerész Bécsben, „zum Storch”, Tuchlauben.

Francia 459 (6-6)
HAJFESTŐ-SZER.
(Chromatice Parisien.)
Ezen, Párisban és Franciaország egyéb városában több év óta a legjobb sikerrel alkalmazott hajfestő-szer, mely minden eddig e czélra használt porokat, kenőcsöket és folyadékokat kényelmes és biztos alkalmazása által, valamint gyors és meglepő eredményével — mely 10-15 percz alatt be-következik — messze fölülmulja; min-denki által könnyűséggel és az egész-ségre káros hatás nélkül használtatott, melylyel a haj fekete, barna vagy szőke színre tetszés szerint megfestet-hetik. — Ára 1 doboznak, használati utmutatással együtt, 2 forint. Postán szállítva 20 ujkrall több. — Kapható Pesten a magyarországi főraktárban
TÖRÖK JÓZSEF
gyógyszertárban, király-uteza 7. sz. a.

Ezerszeresen megpróbált, s minden kómnyre alkalmazható szögletes és gömbölyü

kemény-fedézetek,

melyek a füstöt azon pillanatban eltávolítják és minden vihar ellen védik. Egy darab ára 10 ft., pakollással együtt 11 ft. 50 kr.
Vizzel zárólt
légmentes szoba-ürszékek,
5 ft. 15 ftig.

Minden arnyékszék alkalmazható, vizzel zárolt légmentes készületek, légzárlattal együtt darabja 12 ft., egyszerű arnyékszékárak darabja 4 ft. Készít továbbá: angol és horgony-arnyékszék-csöket, s azokat a lehető legolcsóbb árral számítják.

MIKSITS KÁROLY.
Raktár: a városzház háttamögötti rózsá-téren 468
2-ik szám alatt. (4-6)

4-ik szám. Tizenegyedik évfolyam.

Pest, januárius 24-én 1864.

Előfizetési föltételek 1864-dik évre:
a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. Fél évre 5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokak illetőleg, 1863. novem-ber 1-től kezdve: Egy, négyezer használt petti sor ára, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krra; háromsor- vagy többszöri ígatásnál csak 7 krra számítatik. — Külföldre néve kiadó-hivatalunk szá-mára hirdetéseket elfogad, Hamburg és Altonában: Hansenstein és Vogler. — M. Frankfurtban: Otto Mollien és Jaeger könyvkereskedése; Bécsben: Oppelk Alajos. — és Pesten a ker-tész-gazdasági ügynökség is, Józsefstr., 14. sz. a. Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 ujkr.

Dr. Czilchert Róbert.

Napjainkban a legjeleseb magyar juhász-gazdák egyike, Czilchert Róbert, 1809-ben született Besztercebányán Zólyommegyé-ben. Szülei e város müveltebb polgárai közé tartoztak, kik mérsékelt vagyonukat öt gyer-mekök nevelésére gondolták legelzésrűben fordítani. Elvégezvén az első öt iskolát Besztercebányán, a miskolci ev. gymna-siumba küldetett, hogy a magyar nyelvet is magáévá tegye; philosophiát azután egy évig Selmecezen, egy évig Pozsonyban hall-gatván, fényes bizonyítványokkal jelent meg a bécsi egyetemben, hol is mint rendes or-vosnövendék már 17 esztendő korában beiratott.

„De morbis metallurgorum” (A bányászok betegségeiről) irt értekezése után 1831-ben tudorrá lett, s a 24 éves alapos müvelt-ségű orvost a sors már akkor sze-melte ki a magyar gazdaság szá-mára, anélkül, hogy ez neki ma-gának ekkor eszéágában is lett volna. Feltűnő, hogy a gazdaszat épen e zászló alól szedi minde-niütt legkitűnőbb embereit, s hol volna még gazdasági tudomá-nyunk, ha azt a külföldön Thaer, Block, Burger, Sinclair, Dom-basle, Liebig stb. nem világosítja meg a tudomány fáklyájával, — pedig ezek eredetileg mind orvo-sok valának.

A mi fiatal orvosunkat is pá-lyája kezdetén a sors az akkori nagyhirű magyar gazdával, **Klauzál Imrével** hozá össze, ki szokott mély pillantásával azonnal felismervén emberét, gr. Károlyi Lajosnak ajánlá a tót-megyéri uradalom orvosaul.

Tót-Megyeren Czilchert Ró-bert két évig működött áldástel-jes orvosi gyakorlat közt, mint a magyar gazdaságok egyik fény-pontjában alkalmazott, és szá-mos családnak nagyrabecstilt or-vosi barátja és a szegény betegek jötevője, mint a birtokos gróf balmazt megnyert ta-nácsadó, s Nyitra megye egyik legtekinté-lyesb orvosa, de mindenekelőtt mint felejt-hetlen Klauzál Imrénék lelki testü barátja. Ez utóbbi viszony oly benső vala, hogy a folytonos együttlést s a két barát közti, ne-

mes és kölesönösen oktató, eszméebresztő társalgás lassankint mind a kettőnek szel-lemi irányát azonosítá: Klauzál, a roppant birtokok kormányzásával elfoglalt gyakor-lati gazda, mindinkább a természet titkai-nak fölfedezését czélul kitűző tudomány-nak lön embere (az ez időtájban kidolgozott s később közzétett *tenyészési alapelvei* ezt eléggé tanúsítják); Czilchert, az orvos, vi-zont a gazdálkodás egyéb gyakorlati ágaira, jelesen az állattenyésztésre fordította mind inkább figyelmét.

Áldott baráti viszony volt ez, s a közre

DR. CZILCHERT RÓBERT.

néve nem eredmény nélküli; fájdalom, hogy midőn legszorosabbra fűződött az által, hogy Czilchert elválván végkép az orvosi gyakorlattól, s követvén barátját Megyer-ről Rohoncra, a halál nemokára felbontá a szép frigyét; kiragadta Klauzál Imrét az élők közöl s végtetett a szép remények-

nek, melyeket hazánk, teljes joggal kötött e szép frigyhez, melyből már addig is a ro-honczai gazdaképző-intézet, s emellett egy okszerű haszonbéri rendszer gyönyörű min-tája, valamint példánykép szolgálható több gazdasági vállalat keletkezett.

Mielőtt Czilchertnek határozottan gazdai életét tovább rajzolni, röviden megérint-jük, hogy hét évi orvosi gyakorlata alatt mit köszönt neki magyar irodalmunk. Mint hiv látogatója és vizsgálója a szliásicsi fürdő-nek, 5 volt az, ki e jeles gyógyvizről első irt magyar nyelven kimerítő monographiát,

mely 1838-ban jelent meg Pest-en, s még mai nap is az orvosok és betegek kedvencz szliásicsi ka-lauza. Irt tovább szakmája érde-kében az „Orvosi tárban,” s eb-beli czikkeiből látjuk, hogy Nyit-ramegyében különös orvosegyle-tet is hozott létre, sőt a magyar orvosok és természetvizsgálók gyülekezeteinek létesítésében neki, az öreg Bene mellett, nem csekély része van. Közfilyelmet gerjesztettek általánosb müvelés-történelmi terjedelmeseb értekezé-sei, melyek mint: „Napoleon ko-ponyája phrinologiai tekintet-ben” — „az országok elhalása” — a „Jelenczházak” stb. akkor je-lentek meg töle részint az Athe-naeumban, részint az akkori Pesti Hirlapban.

Igy töltvén orvosi gyakorlata első stadiumát, Czilchert 1839-ik évben gazda lett, oly társaságban bérelvén ki gr. Bathányi Gusztáv n. sz. mihályi s borostyánkői uradalmait Rohoncz mellett Vas-megyében, mely nálánál kevésbbé fogékony s képesített egyéniség szakbeli kivételésére is csak kedvezően hatott volna. Tudja a gazdaközönség, hogy most élő legjeleseb magyar gazdánk tete-mes része e társaságból került ki.

Korszakos volt ugyanis a magyar mezei-gazdaság fejlődésére a jeles Klauzál Imre átköltözése Rohoncra, hová a szeretett vezért lelkesedett válogatott sereg követte, hogy kitűzse Rohoncz és Borostyánkői vá-rainak bástyáiról nemcsak az okszerűbb gazdasági termelés haladási zászlóját, ha-